

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра історії та філософії

Затверджую
Голова приймальної комісії, ректор

І. Т. Богданов

Протокол № 4
«27» березня 2019 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
з дисципліни
«Історія України»

Освітній ступінь: бакалавр з нормативним терміном навчання (прийом на другий (третій) курс) на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія)

032 Історія та археологія

Бердянськ – 2019

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета фахового вступного випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня бакалавр: з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем бакалавра на основі освітньо-кваліфікаційного ступеня молодшого спеціаліста для спеціальностей 014 Середня освіта (Історія) та 032 Історія та археологія в межах вакантних місць ліцензованого обсягу.

Форма вступного екзамену - тестування.

Тест – це завдання стандартної форми, виконання якого дає можливість виявити рівень сформованості знань, умінь та навичок.

Загальна кількість завдань тесту – 90.

Час виконання тесту – 180 хвилин.

Екзаменаційний тест з Історії України складається із завдань двох форм:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді (№ 1–85). Завдання складається з основи та чотирьох варіантів відповіді, з яких лише один правильний.

2. Завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (№ 86–90).

Приклад тестового завдання

1. Як називалися адміністративно-господарські осередки, де представники князівської влади регулярно збирали встановлену данину, чинили суд тощо?

1. перевісища;
2. погости;
3. уроки;
4. ловища.

87. Установіть відповідність між подіями та назвами історико-географічних об'єктів, де ті події відбулися:

1. Запуск у дію Дніпровської гідроелектростанції – Дніпрогесу;
 2. встановлення Олексієм Стахановим вуглевидобувного рекорду;
 3. утворення першої в Радянському Союзі МТС ;
 4. започаткування Пашею Ангеліною змагання тракторних бригад;
 5. спорудження у 1935 р. пам'ятника Тарасові Шевченку (архітектор М. Манізер).
- 1 – Запоріжжя; 2 – Луганськ; 3 – Одещина; 4–Старо-Бешево (Донеччина); 5 – Харків.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Перелік навчальних тем, що виносяться на фахове вступне випробування:

1. Стародавні народи на українських землях.
2. Формування державності у східних слов'ян.
3. Київська держава.
4. Галицько-Волинське князівство та його роль в історії української державності. Монгольська навала.
5. Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Речі Посполитої та інших держав світу.
6. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Формування і становлення козацько-гетьманської держави.
7. Соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці XVII – XVIII ст. Знищення державності України Російською імперією.
8. Соціально-економічний розвиток українських земель в XIX ст. Суспільно-політичні та національні рухи на Наддніпрянщині в XIX ст.
9. Суспільно-політичні та національні рухи на західноукраїнських землях в XIX ст. Перші політичні партії в Україні: програми, діяльність, лідери.
10. Особливості економічного розвитку України на початку XX ст.
11. Перша світова війна і Україна.
12. Українська революція.
13. Україна в боротьбі за збереження державної незалежності (1918-1921 рр.).
Причини поразки та уроки національно-визвольних змагань.
14. ЗУНР та її історична доля.
15. УСРР у добу "воєнного комунізму" та НЕПу (1919-1928 рр.)
16. Радянська Україна в добу модернізації (1929-1938 рр.). Утвердження тоталітарного режиму.
17. Західна Україна в 1921-1939 рр.
18. Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.).
19. Україна в перші повоєнні роки (1945-1950-ті рр..).
20. Україна в умовах десталінізації (1953-1964 рр.).
21. Україна в умовах загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.).
22. Розпад СРСР та відродження незалежності України (1985-1991 рр.).
23. Державотворчі процеси в сучасній Україні. Національно-культурне відродження в незалежній Україні.

Вимоги до відповіді вступника

Під час вступного екзамену вступник повинен показати :

1. Чітке знання означень, історичних понять, термінів, формулювань, дат, передбачених програмою, вміння пояснювати їх;
2. Вміння точно і стисло висловлювати власну думку на історичні події, використовуючи набуті знання, термінологічний апарат;
3. Наявність історичних вмінь і навичок, передбачених державними стандартами, вміння застосовувати їх на практиці;
4. Вміння аналізувати та систематизувати історичний матеріал.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. **Стародавні народи на українських землях.** Побут та форми об'єднання людей доби палеоліту та мезоліту. Поняття "неолітична революція". Трипільська культура. Кочові народи Північного Причорномор'я. Античні поліси Північного Причорномор'я. Вплив і значення Великого переселення народів на ситуацію в регіоні. Праслов'янські народи.
2. **Формування державності у східних слов'ян.** Факти та версії щодо походження слов'ян. Розселення давніх слов'ян. Суспільний устрій, господарство, побут та духовне життя. Племінні союзи. Утворення єдиної держави Русі-України.
3. **Київська держава.** Система землекористування. Внутрішня та зовнішня торгівля. Торговельні шляхи. Податкова система. Господарство. Соціально-політичний розвиток Київської держави. Соціальна структура населення давньоруської держави. Політична організація давньоруської держави. Реформи Ольги, Володимира, Ярослава та їх роль у зміцненні держави Київської Русі. Податкова реформа Ольги. Релігійні реформи Володимира Великого. "Руська правда" Ярослава Мудрого. Характерні риси та особливості розвитку культури Київської Русі. Походження назв "Україна", "Русь". Перші згадки назви "Україна", значення терміну.
4. **Галицько-Волинське князівство та його роль в історії української державності. Монгольська навала.** Галицьке та Волинське князівства. Утворення Галицько-Волинського князівства. Данило Романович. Соціально-політична структура держави. Розвиток господарства та торгівлі. Особливості розвитку культури. Монгольська навала, наслідки для українських земель.
5. **Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Речі Посполитої та інших держав світу.** Причини та значення інкорпорації українських земель до складу Великого князівства Литовського. Боротьба Польщі, Литви та Угорщини за галицько-волинські землі. Вхідження Волині, Київщини, Чернігово-Сіверщини та Поділля до складу Великого князівства Литовського. Особливості політичного та культурного життя

українських земель у складі ВКЛ. Литовсько-польські унії та їх вплив на подальшу долю українського народу. Різниця у положенні українських земель за часів литовського та польського панування. Берестейська церковна унія та її історичне значення. Передумови укладання унії. Утворення греко-католицької церкви. Наслідки укладання Берестейської унії 1596 р.

- 6. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Формування і становлення козацько-гетьманської держави.** Передумови виникнення козацтва. Джерела його формування. Особливості військово-політичної організації козацтва. Причини, характер та дійові особи Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Формування і становлення козацько-гетьманської держави. Політичний, адміністративно-територіальний устрій Війська Запорозького. Переяславська рада 1654 р.: сутність та значення. Березневі статті. Міжнародне положення Гетьманщини.
- 7. Соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці XVII – XVIII ст. Знищення державності України Російською імперією.** Боротьба за збереження незалежності України після смерті Богдана Хмельницького. Руїна. Андрусівський мир 1667 р. Бахчисарайський договір та "Вічний мир". Політика московського уряду стосовно Запорозької Січі. Українці в Північній війні 1700-1721 рр. І.Мазепа. Конституція П.Орлика: історичні умови прийняття та значення. Посилення антиукраїнської політики за правління Катерини II. Ліквідація Гетьманщини. Ліквідація Запорозької Січі. Новий адміністративно-територіальний поділ Наддніпрянщини.
- 8. Соціально-економічний розвиток українських земель в XIX ст. Суспільно-політичні та національні рухи на Наддніпрянщині в XIX ст.** Розвиток буржуазно-ринкових відносин. Реформи 60-70 рр. XIX ст. на українських землях. Передумови проведення реформ. Селянська реформа 1861 р. Земська, міська, фінансова, судова, військова, освітня та цензурна реформи. Наслідки проведення реформ. Реакційно-колонізаторська політика російського царизму в галузі культури і освіти в Україні в XIX ст. Польське повстання 1830-1831 рр. та його наслідки. Українське національне відродження у Наддніпрянщині. Кирило-Мефодіївське товариство. Національно-культурна політика імперської влади. Валуєвський циркуляр. Емський указ. Масонство в Україні. Україна в програмних документах декабристів. Кирило-Мефодіївське братство. Громади. Хлопомани. Братство тарасівців.

- 9. Суспільно-політичні та національні рухи на західноукраїнських землях в ХІХ ст. Перші політичні партії в Україні: програми, діяльність, лідери.** Економічний розвиток західноукраїнських земель. Формування ринкових відносин. Промисловий переворот. Революція 1848-1849 рр. в Австро-Угорщині та її вплив на суспільно-політичне життя в Україні. Український національний рух у роки революції 1848 – 1849 рр. Головна Руська Рада. Українське питання на Слов'янському з'їзді в Празі. Результати революційних подій. "Руська трійця". Москвофіли. Народовці. Радикали. Старорусини. Перша українська політична партія – РУРП. Ліберально-демократичний напрямок. Соціалістичний напрямок. Націоналістичний напрямок.
- 10. Особливості економічного розвитку України на початку ХХ ст.** Економічний розвиток Наддніпрянщини. Промисловість. Сільське господарство. Монополістичні об'єднання. Завершення промислового перевороту. Земельна реформа П.Столипіна. західноукраїнські землі на початку ХХ ст.
- 11. Перша світова війна і Україна.** Плани воюючих сторін щодо українських земель. Бойові дії на українських землях. Головна Українська Рада та Союз Визволення України. Ставлення представників українського національно-визвольного руху до війни. Бойовий шлях Українських Січових Стрільців. Наслідки війни для України.
- 12. Українська революція.** Державотворча діяльність Центральної Ради. Перша УНР. Структура органів влади Центральної Ради. Універсали ЦР. Утворення УНР. Соціально-економічна та зовнішня політика УЦР. Здобутки і прорахунки ЦР.
- 13. Україна в боротьбі за збереження державної незалежності (1918-1921 рр.). Причини поразки та уроки національно-визвольних змагань.** Гетьманат "Українська Держава". Німецько-австрійська окупаційна політика. Встановлення влади П.Скоропадського. Система влади за гетьмана П.Скоропадського. Внутрішня та зовнішня політика. Повалення гетьманського режиму. Утворення і склад Директорії. Структура влади Директорії УНР. Внутрішня і зовнішня політика. Поразка Директорії. Махновський рух в Україні у 1918 – 1920 рр.: причини і наслідки. Особистість Н.Махна. Причини поразки та уроки національно-визвольних змагань 1917-1920 рр. Проблема самосвідомості українського населення. Відсутність єдності в діях українських національних сил. Міжнародна ситуація. Українське питання.
- 14. ЗУНР та її історична доля.** Створення ЗУНР. Внутрішня та зовнішня політика ЗУНР. Акт Злуки УНР та ЗУНР. Причини поразки ЗУНР.

- 15. УСРР у добу "воєнного комунізму" та НЕПу (1919-1928 рр.).** Політика "воєнного комунізму". Утворення УСРР. Структура влади. Створення КП(б)У. Становлення однопартійної системи в Україні. Утворення Союзу РСР та Україна. Конституція СРСР 1924 р. Конституція УСРР 1925 р. Голод 1921-1923 рр. Причини переходу до непу. Мета та основні заходи. Особливості впровадження непу в Україні. Наслідки непу. Політика коренізації.
- 16.Радянська Україна в добу модернізації (1929-1938 рр.)** Утвердження тоталітарного режиму. Утвердження сталінської диктатури. Індустріалізація в УСРР (УРСР). Колективізація УСРР (УРСР). "Розкуркулення". Голодомор 1932-1933 рр. Наслідки радянської модернізації. Сталінські репресії в УСРР (УРСР).
- 17.Західна Україна в 1921-1939 рр.** Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, Румунії та Чехословаччини. Причини поділу українських земель між різними державами у 1920-1930-х роках та їх наслідки. Суспільно-політичні рухи, радикалізація політичного життя в 30-х роках. Карпатська Україна.
- 18.Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.).** Пакт Ріббентропа-Молотова та його вплив на долю українських земель. Територіальний розподіл Польщі. Територіальні зміни УРСР в 1939-1940 рр. Напад Німеччини на СРСР, невдачі Червоної армії в боях на українській території (1941-1942 рр.) Мобілізаційні заходи в Україні. Основні битви на радянсько-німецькому фронті в 1941 р. Причини поразок радянських військ у перші місяці війни. Нацистський окупаційний режим на українських землях. Рух Опору. План "Ост". "Новий порядок". Адміністративно-територіальне розчленування України. Нацистські каральні органи на території України. Колабораціонізм. Течії Руху Опору в Україні. ОУН і УПА в історії та політиці. Створення ОУН. Є. Коновалець. Д. Донцов. Поділ ОУН на дві течії. Мета та основні засоби діяльності. Створення УПА. Р. Шухевич. Відносини з радянською владою. Звільнення України від окупантів.
- 19.Україна в перші повоєнні роки (1945-1950-ті рр.).** Повоєнна відбудова та її особливості в Україні. Повоєнний голод 1946-1947 рр. Радянізація західних областей України. Особливості радянізації регіону. Колективізація на західноукраїнських землях. Індустріалізація. Ліквідація УГКЦ. Операція "Вісла" 1947 р. Участь України в зовнішній політиці СРСР.
- 20.Україна в умовах десталінізації (1953-1964 рр.).** Лібералізація суспільно-політичного життя. Хрущовська "відлига" в культурному житті

УРСР. Реабілітаційні процеси. Рух шестидесятників. Нова хвиля "українізації". Розгортання НТР. Спроба реформування управління промисловістю та сільського господарства.

21. Україна в умовах загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.). Політико-ідеологічна криза радянського ладу в УРСР. Спроба економічних реформ в другій половині 60-х років. Здобутки і проблеми соціальної сфери. Культура і наука. Освіта. Русифікація. Опозиційний рух в Україні у 60-80 рр. ХХ ст. Структурна криза радянської моделі суспільно-політичного розвитку. Дисидентський рух. Основні течії. Методи боротьби. Розправи над дисидентами.

22. Розпад СРСР та відродження незалежності України (1985-1991 рр.). Причини провалу політики перебудови. Чорнобильська катастрофа: причини та наслідки. Зростання громадської активності суспільства. Народний Рух України. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Розпад СРСР. Акт проголошення незалежності України.

23. Державотворчі процеси в сучасній Україні. Національно-культурне відродження в незалежній Україні. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Формування державних органів влади. Створення Автономної республіки Крим. Створення армії. Конституційний процес та прийняття Конституції 28 червня 1996 р. Державна символіка України: історія та традиції. Формування і становлення багатопартійної системи в сучасній Україні. Соціально-економічна ситуація в сучасній Україні. Розвиток релігійного життя в Україні. Принципи та пріоритети зовнішньої політики. Участь України в діяльності міжнародних організацій. Без'ядерний статус України. Проблема забруднення навколишнього середовища. Демографічна проблема. Національно-культурне відродження в сучасній Україні: фактори впливу на розвиток сучасної української культури. Основні тенденції розвитку освіти. Болонський процес.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Час виконання тестових завдань – 180 хвилин.

Екзаменаційний тест складається із 90 завдань, з яких – 85 тестів закритого типу (з альтернативними вибірковими відповідями в 4-х варіантах) та 5 тестів відкритого типу (самостійна відповідь на питання, на утворення логічних пар, на визначення термінологічних понять, написання міні-творів, есе та інших форм творчої роботи).

Від 1-го до 85-го завдання за кожну правильну відповідь нараховується 2 бала.

Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200- бальною шкалою оцінювання	Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200- бальною шкалою оцінювання
0	0	43	86
1	2	44	88
2	4	45	90
3	6	46	92
4	8	47	94
5	10	48	96
6	12	49	98
7	14	50	100
8	16	51	102
9	18	52	104
10	20	53	106
11	22	54	108
12	24	55	110
13	26	56	112
14	28	57	114
15	30	58	116
16	32	59	118
17	34	60	120
18	36	61	122
19	38	62	124
20	40	63	126
21	42	64	128
22	44	65	130
23	46	66	132
24	48	67	134
25	50	68	136
26	52	69	138
27	54	70	140
28	56	71	142
29	58	72	144
30	60	73	146
31	62	74	148
32	64	75	150
33	66	76	152
34	68	77	154
35	70	78	156
36	72	79	158
37	74	80	160
38	76	81	162

39	78	82	164
40	80	83	166
41	82	84	168
42	84	85	170

Від 86-го до 90-го завдання за кожну відповідь нараховується від 0 до 6 бала в залежності від повноти відповіді.

4,6 – 6 балів – завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки та пропозиції аргументовано і оформлено належним чином.

3,1 – 4,5 балів – завдання виконано повністю, але допущено незначні неточності у розрахунках або оформленні; або при належному оформленні завдання виконано не менш ніж на 80%.

1,6 – 3 балів – завдання виконано менш ніж на 60%, за умови належного оформлення; або не менш ніж на 80% якщо допущені незначні помилки у розрахунках або оформленні.

0 – 1,5 балів – завдання виконано менш ніж на 40%, без належного оформлення, зі значними помилками у розрахунках або оформленні.

Отже, за 5 тестів відкритого типу вступник може набрати від 0 до 30 балів.

Остаточна конкурсна оцінка (**КО**) за 200-бальною шкалою (від 0 до 200) формується за формулою:

$$\mathbf{КО} = \mathbf{ЗТ} + \mathbf{ВТ},$$

де **ЗТ** – бали за виконання тестів закритого типу (див. таблицю); **ВТ** – бали за виконання тестів відкритого типу (від 86-го до 90-го).

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ

ЛІТЕРАТУРИ

Підручники

1. Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України: підруч. для 7 кл. / Р. Лях, Н. Темірова. - 4-те вид., випр. - К. : Генеза, 2003. - 190 с.: іл.
2. Свідерський Ю.Ю., Ладиченко Т.В. Романишин Н.Ю. Історія України: Підручник для 7 кл. - К.: Грамота, 2007. - 272 с.: іл.
3. Смолій В.А. Історія України: Підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.А.Смолій, В.С.Степанков. - К.: Генеза, 2007. - 224 с.: іл., карти.
4. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України. 8 клас: Підручник для загальноосвіт. навч.закл. / О.В.Гісем, О.О.Мартинюк. - Х.: АН ГРО плюс, 2008. - 256 с.: іл.

5. Власов В.С. Історія України: 8 кл.: підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / В.С.Власов. - К.: Генеза, 2008. - 304 с.: іл., карти.
6. Швидько Г.К. Історія України, XVI-XVIII ст.: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Г.К.Швидько. - К.: Генеза, 2008. - 336 с.: іл., карти.
7. Струкевич О.К. Історія України: Підручн. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.К.Струкевич. - К.: Грамота, 2009. - 288 с.: іл.
8. Турченко Ф.Г. історія України.: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф.Г.Турченко, В.М.Мороко. - 2-ге вид. - К.: Генеза, 2011. - 352 с.: іл., карти.
9. Реєнт О. Історія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. Реєнт, О. Малій. – К.: Генеза, 2009. – 240 с.: іл., карти.
10. Струкевич О.К. Історія України: підр. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. : рівень тандарту, академічний рівень.- К. : Генеза, 2009.- 286 с.:іл., карти
11. Кульчицький С.В., Лебедева Ю.Г. Історія України: підр. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. : рівень тандарту, академічний рівень.- К. : Генеза, 2010.- 304 с.:іл., карти
12. Реєнт О.П., Малій О.В. Історія України: Підручн. для 10 класу загальноосвіт. навч. закл. - К.: Генеза, 2010. - 240 с.
13. Турченко Ф.Г. Новітня історія України. Частина перша. 1914 - 1939. Підруч. для 10-го кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. / Ф.Г.Турченко. - Вид. 3-те, виправл. та допов. - К.: Генеза, 2003. - 352 с.: іл.
14. Турченко Ф.Г. Новітня історія України (1939 - початок ХХІ ст.): Підручник для 11-го кл. серед. загальноосв. навч. закл. / Ф.Г.Турченко, П.П.Панченко, С.М.Тимченко. - Вид. 5-те, доопрац. й допов. - К.: Генеза, 2006. - 384 с.: іл., карти.
15. Свідерський Ю. Ю Давня і середньовічна історія України – Ч. I. / Ю. Ю. Свідерський, В. М. Окаринський. – Тернопіль: Астон, 2007. – 368 с.
16. Коріненко П. С. Новітня історія України (1939 – 2007 рр.). / П. С. Коріненко, М. В. Бармак, В. Д. Терещенко – Ч. IV. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2007. – 400 с.
17. Касьянов Г. В. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії / Г. В. Касьянов. – К.: Наш час, 2008. – 432 с.
18. Пометун О.І. Історія України: підр. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. : рівень тандарту, академічний рівень.-Харків. : Сидія, 2012.- 336 с.:іл.

19. Баран В. Історичні витоки українського народу / В. Баран, Я. Баран. – К.: Генеза, 2005. – 208 с.
20. Бойко О. Д. Історія України : підручник / О. Д. Бойко. - 4-е вид. – К. : Академвидав, - 2012. – 704 с.
21. Бойко О. Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 рр.): навч. посіб. – К.: Кондор. – 2004. -357с.
22. Брехуненко В. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII-XVIII ст. / В. Брехуненко. – К. : Темпора, 2014. – 504 с.
23. Вівчарик М. М. Україна: від етносу до нації: Навч. посібник. –К.: Вища школа, 2004. -239с.
24. Гісем О.В. Історія України: комплексний довідник / О.В. Гісем, О.О. Мартинюк. – Х.: Ранок-НТ, 2010. – 480 с.
25. Горєлов М. Є. Цивілізаційна історія України / М.Є. Горєлов, О.П. Моця та ін. – К.: ЕксОб. – 2005. - 632 с.
26. Греченко В.А. Історія України: модульний курс: навчальний посібник для ВНЗ / В.А. Греченко. – Х. : Торгінг плюс, 2009. – 384 с.
27. До 100-річчя Української революції / упоряд. О.П. Мокрогуз. – Х. : Основа, 2017. – 80 с.
28. Литвин В. М. Історія України. Підручник / В. М. Литвин. – К.: Наукова думка, 2010. - 831с.
29. Мицик Ю.А. Історія України: навчальний посібник для ЗНЗ / Ю.А. Мицик, О.Г. Бажан, В.С. Власов. – К.: Києво-Могилянська академія, 2010. – 595с.
30. Плохій С. Брама Європи: Історія України від скіфських воєн до незалежності / С.Плохій. – Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2016. – 669 с.
31. Снайдер Т. Українська історія, російська політика, європейське майбутнє / Тімоті Снайдер; за ред. О. Панича; перекл. О. Панича, Р. Свято. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. - 232 с.
32. Снайдер Т. Чорна земля. Голокост як історія і застереження / Тімоті Снайдер ; пер. з англ.: П. Білак, О. Камишникова, Т. Родіонова; наук. ред. В. Склокін. – К.: ТОВ «АРТ КНИГА», 2017. – 394 с.
33. Яковенко Н. Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень т ідей в Україні XVI – початку XVIII століття / Н. Яковенко. - К. : Laugus, 2012. - 472 с.

Посібники

1. Алексеев Ю. М., Вертерел А. Г. Історія України.: Навчальний посібник. - К: Каравела, 2004. - 256 с.

2. Білоцерківський В. Я. Історія України: навчальний посібник. - К: Центр учбової літератури, 2007. - 535 с.
3. . Видатні постаті в історії України (IX - XIX ст.): Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети / В. І. Гусев, О. Г. Сокирко, В. Г. Червінський. - К: Вища школа, 2002. - 359 с.
4. Гісем О.В. Історія України. Збірник типових тестових завдань: навч. посіб. / О.В.Гісем, О.О.Мартинюк. - К.: Український центр підготовки абітурієнтів, 2013. - 208с.
5. Гісем О.В., Мартинюк О.О., Трухан О.Ф. Історія України. 7-9 класи: Наочний довідник / О.В. Гісем, О.О. Мартинюк, О.Ф. Трухан. - К.; Харків: Веста, 2007. - 176 с.
6. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України. 10-11 класи: Наочний довідник / О.В.Гісем, О.О.Мартинюк. - К.;Х.: Веста, 2007. - 152 с.
7. Довідник з історії України (А-Я): посібник для ЗНЗ / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. - 2-ге вид., доопр. і доп. –К.: Генеза, 2001. -1136с.
8. Островський В.В. Готуємося до зовнішнього незалежного оцінювання: збірник тестових завдань з історії України / В.В.Островський. - 2-ге видання, доповнене. - Тернопіль: Мандрівець, 2014. - 424 с.: іл.
9. Кульчицький С. В. Історія України: Довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навчальних закладів. / С. В. Кульчицький, Ю. А. Мицик, В. С. Власов. - К.: Літера ЛТД, 2009. - 528 с.
- 10.Коріненко П. С. Історія українського селянства: навч.-метод. посіб. / П. С. Коріненко – Тернопіль : [Вид відділ ТНПУ], 2014. – 296 с.
- 11.Історія України: посібник для 10-11 класів / наук. ред. А. Козицький. – Львів, Піраміда, 2012. – 256 с.
- 12.Історія України: посібник / за ред. Г. Темка, Л. Тупчієнка. – К.: Академія, 2002. – 480 с.
- 13.Історія України: словник-довідник / авт.-упоряд. І.Е. Щедрина. – Х. : Країна мрій, 2004. – 148 с.
- 14.Історія України XIX-XXI століть: практикум / В.Є. Голубко, Р.В. Лаврицький, А.Ф. Лозинський, М.Я. Нагіряк, В.І. Чура. – К. : Знання, 2015. – 375 с.
- 15.Кормич Л. Історія України від найдавніших часів і до XXI ст.: навч. посібник / Л. Кормич, В. Багацький. – Х.: Одиссей, 2004. – 480 с.
- 16.Новий довідник: історія України / С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопненко, О.Іванюк. – К. : Казка, 2006. – 736 с.
- 17.Сас П. М. Історія України. XVI-XVIII століття: Навч. посібник. –Л.: Дивосвіт, 2001. -291 с.

18. Світлична В.В. Історія України: навчальний посібник / В.В. Світлична. – Львів: Новий Світ – 2004. – 304с.
19. Уривалкін О. М. Історія України (середина XIII – середина XVIII століття): навч. посібник / О.М. Уривалкін. – К.: Кондор, 2005. – 284 с.
20. Чутский А. І. Історія України: навчальний посібник. К: МАУП. 2006. - 345 с.

Атласи

1. Атлас з історії України: 7 клас / Упорядники: Д. В. Ісаєв, О. І. Гісем, О. О. Мартинюк. - Київ: Інститут передових технологій, 2003. - 16 с.
2. Атлас з історії України XVI-XVIII ст.: 8 клас / Упорядники: Д. В. Ісаєв, О. І. Гісем, О. О. Мартинюк. - Київ: Інститут передових технологій, 2004. - 16 с.
3. Атлас з історії України друга пол. XVIII - початок XX ст.: 9 клас / Упорядники: Д. В. Ісаєв, О. І. Гісем, О. О. Мартинюк. - Київ: Інститут передових технологій, 2005. - 20 с.
4. Атлас з історії України 1914-1939 рр.: 10 клас / Упорядники: О. І. Гісем, Д. В. Ісаєв, О. О. Мартинюк. - Київ: Інститут передових технологій, 2006. - 16 с.
5. Атлас з історії України 1939-2005 рр.: 11 клас / Упорядники: О. І. Гісем, Д. В. Ісаєв, О. О. Мартинюк. - Київ: Інститут передових технологій, 2006. - 16 с.